

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

2/6/2023

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Θέμα Α

A1. Ο συντάκτης του κειμένου αναφέρεται στην κοινωνική θέση της γυναίκας. Όπως επισημαίνει, οι γυναίκες διαχρονικά αντιμετωπιζόταν υποτιμητικά και αποκλειόταν κάθε δημόσιος διάλογος περί ισότητας. Άλλωστε, η κυρίαρχη αντίληψη για την κατωτερότητά τους ευθύνεται για τη βίαιη αντιμετώπισή τους, ακόμα και στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες, παρά το γεγονός ότι οι κακοποιητικές αυτές συμπεριφορές αποτελούν θεσμοθετημένα ποινικά αδικήματα. Έτσι, η γυναίκα εξακολουθεί να είναι θύμα κακοποίησης και οι αδικίες σε βάρος της διαιωνίζονται.

Θέμα Β

B1.

1. γ

2. γ

3. β

4. β

5. α

B2.

Προφανώς: Δηλώνει έμφαση/επιβεβαίωση. Η αρθρογράφος τονίζει με έμφαση την ύπαρξη διαφορών μεταξύ των δύο φύλων, οι οποίες και είναι αναντίρρητες.

όμως: Δηλώνει αντίθεση. Η αρθρογράφος επισημαίνει ότι, αν και υπάρχουν σαφώς διαφορές μεταξύ των δύο φύλων, όλοι είμαστε άτομα με ξεχωριστή δράση και χαρακτηριστικά, ανάλογα με τις δραστηριότητες και την προσωπικότητά μας.

δηλαδή: Δηλώνει επεξήγηση. Επεξηγείται η άποψη ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν δραστηριότητες και προσωπικές ενασχολήσεις και η ουσία του κάθε ανθρώπου δεν καθορίζεται από το φύλο του.

επειδή: Δηλώνει αιτιολόγηση. Αιτιολογείται το γεγονός ότι οι γυναίκες δέχονται διακρίσεις και γίνονται θύματα κακοποιητικών συμπεριφορών αποκλειστικά και μόνο λόγω του φύλου τους.

ώστε: Δηλώνει συμπέρασμα/αποτέλεσμα. Η συντάκτρια επισημαίνει ότι λόγω του «νεοφεμινισμού» οι γυναίκες μετατρέπονται εύκολα σε θύματα, καθώς εκφράζεται ένα «πάθος για θυματοποίηση».

B3.

α. Ο συντάκτης του κειμένου 1, στην προσπάθειά του να ευαισθητοποιήσει τους αναγνώστες γύρω από το ζήτημα της διαχρονικής αδικίας που βιώνουν οι γυναίκες χρησιμοποιεί, καταρχάς, το α΄ πληθυντικό πρόσωπο («αναλογιζόμαστε, συμπονούμε, οραματιζόμαστε»). Με το συγκεκριμένο πρόσωπο ο λόγος αποκτά οικειότητα και αμεσότητα, το ύφος γίνεται πιο ζωντανό και υπογραμμίζεται η συλλογική ευθύνη όλων, καθώς ο συγγραφέας ταυτίζεται με το αναγνωστικό κοινό και γίνεται συμμετοχος στον προβληματισμό που αναδεικνύεται. Παράλληλα, ο συντάκτης αξιοποιεί και την υποτακτική έγκλιση («να συμπονούμε», «να προσπαθούμε»), με την οποία προσπαθεί να προτρέψει τους αναγνώστες να συνεχίσουν τη δραστηριοποίησή τους για έναν καλύτερο, πιο δίκαιο κόσμο, δίνοντας έναν έντονα παραινετικό και συμβουλευτικό τόνο στο κείμενο.

-Άλλες γλωσσικές επιλογές/εκφραστικά μέσα που μπορούν να αξιοποιηθούν:

- Αντίθεση («Σήμερα, όμως...»)
- Α΄ ενικό πρόσωπο («Ξέρω»)
- Υπερβολή («...τη μεγαλύτερη αδικία που υπήρξε από καταβολής κόσμου...»)
- Συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις («ενοχή, δικαιοσύνη, θύματα, οραματιζόμαστε»)
- Συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας («οραματιζόμαστε δικαιοσύνη»)

β. Η δεύτερη παράγραφος του κειμένου 2 οργανώνεται με τη μέθοδο της σύγκρισης-αντίθεσης, καθώς αντιπαραβάλλονται οι έννοιες του «κλασικού» φεμινισμού και του «νεοφεμινισμού». Πιο συγκεκριμένα, η συγγραφέας παρουσιάζει τις διαφορές των δύο κινημάτων, με σκοπό να αναδείξει τις διαφορές τους σε σχέση με τον τρόπο που προσεγγίζουν το ζήτημα της ισότητας και τους διαφορετικούς στόχους που θέτουν. Ενδεικτική της αντίθεσης είναι και η χρήση της διαρθρωτικής λέξης «Αντιθέτως», που επιτείνει το νόημα της διαφοροποίησης των δύο εννοιών. Σύμφωνα με τη συγγραφέα, ο «κλασικός» φεμινισμός επιδιώκει την κοινωνική αρμονία μέσω της παγίωσης της ισότητας για όλους, ενώ ο «νεοφεμινισμός» προτάσσει τις διαφορές των φύλων και συνδέει άμεσα το φύλο του ατόμου με τις κοινωνικές του δραστηριότητες.

Με αυτή την αντίθεση, η συντάκτρια του κειμένου θέλει να αποσαφηνίσει τα συγκρινόμενα μέλη, καθιστώντας ευδιάκριτες τις διαφορές τους στο αναγνωστικό κοινό, ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε πιθανή σύγχυση. Παράλληλα, αναδεικνύει την προτίμηση της προς τον «κλασικό» φεμινισμό, που – σε αντίθεση με τον «νεοφεμινισμό» - προωθεί τη πραγματική ισότητα των ατόμων και ενισχύει ουσιαστικά τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία.

Θέμα Γ

Γ1. Στο συγκεκριμένο κείμενο θίγεται το γεγονός ότι οι στερεοτυπικές αντιλήψεις μπορούν να έχουν ιδιαίτερα ισχυρό αντίκτυπο και στο αντρικό φύλο. Ο πρωταγωνιστής είναι ένας άνδρας που έχει απολυθεί από τη δουλειά του πριν από τρεις εβδομάδες και βιώνει έντονα το αίσθημα της απογοήτευσης και της ντροπής, κυρίως απέναντι στη σύντροφό του («Αντριάνα»). Γι' αυτό, άλλωστε, παλεύει να βρει το θάρρος να της ανακοινώσει τα δυσάρεστα, όπως εξομολογείται σε α' ενικό πρόσωπο, δίνοντας έναν έντονα βιωματικό χαρακτήρα στο κείμενο (« να φανώ, να πάψω, να της πω»), προσπαθώντας να παρακινήσει τον εαυτό του, κάτι που δείχνει και η επαναλαμβανόμενη χρήση της υποτακτικής έγκλισης. Βέβαια, η επανάληψη στερεοτυπικών φράσεων και η αντίστοιχη παράθεση χαρακτηριστικών που ταιριάζουν στο κοινωνικό πρότυπο του άντρα («Οι αληθινοί άντρες...»), σε συνδυασμό με την αφήγηση της πρακτικά ανούσιας, μάταιης καθημερινότητας του ήρωα, όπως φανερώνεται μέσα από τον εσωτερικό του μονόλογο, φανερώνουν την ψυχολογική του πίεση και την επιβάρυνση που αισθάνεται. Όλα αυτά τον οδηγούν στο να λέει ψέματα στη γυναίκα του και να αισθάνεται ανάξιος και ανίκανος.

Προσωπικά, θεωρώ ότι η αντίδραση του ήρωα είναι απολύτως κατανοητή και σε έναν μεγάλο βαθμό αναμενόμενη. Δυστυχώς, ζούμε σε μια κοινωνία στην οποία τα υφιστάμενα στερεότυπα προβάλλουν το πρότυπο του δυναμικού, ανεξάρτητου και ευκατάστατου άντρα, γεγονός το οποίο προσθέτει μεγάλη πίεση στα άτομα. Έτσι, ένας άνεργος είναι λογικό να νιώθει το φόβο της απόρριψης και της αποδοκιμασίας, με αποτέλεσμα να δυσκολεύεται να διαχειριστεί την ψυχολογία και τις διαπροσωπικές του σχέσεις.

(Στην απάντηση μπορούσαν να αξιοποιηθούν και άλλοι κειμενικοί δείκτες, όπως η εικόνα, η μεταφορά κ.α.)

Θέμα Δ

Δ1.

Προσφώνηση: Κυρίες και κύριοι, αγαπητοί συνδημότες και συνδημότητες

Πρόλογος (Ενδεικτικός): Στο πλαίσιο της εκδήλωσης που διοργανώνει ο δήμος μας, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Προστασίας των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, θα ήθελα και εγώ με τη σειρά μου, ως εκπρόσωπος της μαθητικής κοινότητας, να αναφερθώ σε αυτό το ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα. Πιο συγκεκριμένα, νομίζω ότι αξίζει να εστιάσουμε την προσοχή μας στο εξαιρετικά επίκαιρο θέμα των δικαιωμάτων των γυναικών. Αναμφίβολα, τις τελευταίες δεκαετίες έχουν γίνει άλματα για τη θεωρητική και πρακτική κατοχύρωση της ισότητας των φύλων, ωστόσο ακόμα είναι ευδιάκριτες συγκεκριμένες παραβιάσεις των γυναικείων δικαιωμάτων και γι' αυτό είναι απαραίτητο, οι νέες ιδίως γενιές, να στοχεύσουν στην εξάλειψη τέτοιων φαινομένων.

Α' Ζητούμενο: Φαινόμενα παραβίασης των δικαιωμάτων των γυναικών στον ιδιωτικό και στον δημόσιο βίο.

Ιδιωτικός βίος:

- Ενδοοικογενειακή βία, άσκηση λεκτικής, ψυχολογικής και σωματικής βίας, σε κάποιες περιπτώσεις οδηγούμαστε σε γυναικοκτονίες.
- Ιδιαίτερα πιεστική καθημερινότητα πολλών γυναικών, και κυρίως των εργαζομένων, καθώς σε αρκετές περιπτώσεις συνεχίζει να υφίσταται το κοινωνικό στερεότυπο της γυναίκας-μητέρας που αναλαμβάνει όλες τις οικιακές υποχρεώσεις και είναι αποκλειστικά

σχεδόν επιφορτισμένη με τη φροντίδα και την ανατροφή των παιδιών.

- Τα παραπάνω οδηγούν συχνά και στην αγνόηση/απαξίωση της άποψης της γυναίκας γύρω από οικονομικά και επαγγελματικά ζητήματα που ενδέχεται να απασχολούν μια οικογένεια.
- Σε κάποιες περιπτώσεις υποτιμάται η ικανότητα της γυναίκας, από μέλη του οικογενειακού περιβάλλοντος, σε σχέση με την απόκτηση επιστημονικής κατάρτισης, ενώ αμφισβητείται και η ανάγκη ευρύτερης και ανώτατης μόρφωσης της.

Κοινωνικός/Δημόσιος βίος:

- Εμφάνιση σεξιστικών συμπεριφορών στον επαγγελματικό χώρο. Ακόμα και στις μέρες μας, η γυναίκα συχνά έχει χαμηλότερες οικονομικές απολαβές από άνδρες συναδέλφους της που κάνουν την ίδια δουλειά, ενώ υπάρχουν λιγότερες πιθανότητες επαγγελματικής εξέλιξης και κατάληψης μιας υψηλόβαθμης θέσης ευθύνης.
- Περιστατικά σεξιστικών επιθέσεων αλλά και φαινόμενα σεξουαλικής βίας και εκμετάλλευσης, ιδίως σε χώρους που είναι παραδοσιακά ανδροκρατούμενοι, όπως ο αθλητισμός ή ο καλλιτεχνικός χώρος.
- Η γυναίκα πέφτει συχνά θύμα σεξουαλικής παρενόχλησης, λεκτικής και σωματικής, ακόμα και σε απλές καθημερινές της δραστηριότητες, λόγω των υφιστάμενων στερεοτύπων περί σεξουαλικότητας και συμπεριφοράς των δύο φύλων.
- Τα ΜΜΕ, οι διαφημίσεις και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προβάλλουν με έντονα σεξιστικό τρόπο την εικόνα της γυναίκας, παρουσιάζοντας ένα εξιδανικευμένο σωματικό πρότυπο, το οποίο συνδέεται άμεσα με την κοινωνική αποδοχή και την αξία της γυναίκας ως άτομο.
- Στους διάφορους θεσμούς, στην πολιτική και σε άλλα κοινωνικά όργανα η γυναίκες συνεχίζουν στην εποχή μας, στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων, να υποεκπροσωπούνται.
- Κυρίως σε χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου αλλά και σε κράτη που μαστίζονται από φτώχεια, πολλές γυναίκες πέφτουν θύματα σωματεμπορίας και στρέφονται στην πορνεία. Ακόμα όμως και σε θεωρητικά προηγμένες χώρες του δυτικού κόσμου βλέπουμε να επαναθεσπίζονται αναχρονιστικοί νόμοι, βασισμένοι σε παρωχημένες αντιλήψεις (π.χ. νόμος περί απαγόρευσης των αμβλώσεων στις ΗΠΑ).

Μεταβατική παράγραφος (ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ/ΟΧΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ):

Καταλαβαίνουμε, κυρίες και κύριοι, ότι το πρόβλημα της καταστρατήγησης των γυναικείων δικαιωμάτων είναι πολυδιάστατο και παραμένει έντονο, παρά τα βήματα που έχουν γίνει προς τον δραστικό περιορισμό του. Καλούμαστε, λοιπόν, ως νέα γενιά να αναλάβουμε την ευθύνη που μας αναλογεί και με τις κατάλληλες ενέργειες να συμβάλουμε έμπρακτα στην εξάλειψη του.

Β' Ζητούμενο: Έμπρακτη συμβολή της νέας γενιάς στην επίτευξη της ισότητας των φύλων.

- Ενεργή συμμετοχή των νέων σε κινήματα και οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον αγώνα για τα δικαιώματα της γυναίκας.
- Ανάδειξη και απερίφραστη καταδίκη συμπεριφορών και αντιλήψεων που στρέφονται εναντίον των γυναικών και άμεση καταγγελία τους (π.χ. κίνημα με τοο).
- Αποδοχή της διαφορετικότητας με αντίστοιχη, έμπρακτη αναγνώριση της ισότητας.
- Αξιοποίηση του διαδικτύου, με τη χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης και πλατφορμών για την ανάδειξη σχετικών ζητημάτων, ώστε να υπάρξει ευαισθητοποίηση της νέας γενιάς και υποστήριξη θυμάτων έμφυλης βίας μέσω της διεξαγωγής διαλόγων που προάγουν την ελευθερία έκφρασης.
- Καταγγελία περιστατικών βίας κατά των γυναικών, ακόμα και αν σχετίζονται με αυτά άτομα του οικογενειακού και κοινωνικού μας περιβάλλοντος.
- Εθελοντική δραστηριότητα για την ενημέρωση του κοινωνικού συνόλου αλλά και την υποστήριξη γυναικών που έχουν υπάρξει θύματα διακρίσεων.
- Αλληλοσεβασμός και δίκαιη κατανομή ρόλων στο πλαίσιο της οικογένειας.

Επίλογος: Συνοψίζοντας, κυρίες και κύριοι, νομίζω ότι αβίαστα συνάγεται από όλους μας το συμπέρασμα ότι η ισότητα των δύο φύλων και ο γνήσιος αλληλοσεβασμός των ιδιοτήτων του καθενός από αυτά αποτελεί μάλλον έναν ευσεβή πόθο, μια διακήρυξη που όμως συχνά είναι κενή περιεχομένου. Η ώρα να αναλάβουμε δράση και να αλλάξουμε έμπρακτα

τον κόσμο έχει φτάσει και οφείλουμε όλοι, με πρωτοστάτη τη νέα γενιά, να ανταποκριθούμε στο καθήκον μας.

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- Οι απόψεις/θέσεις που ενδεικτικά παρατέθηκαν ως απαντήσεις των ζητούμενων είναι σαφώς περισσότερες από όσες απαιτούνται για μια πλήρη και πειστική απάντηση. Δεν είναι πρακτικά δυνατό και δεν χρειάζεται να αναλυθούν όλες στην ομιλία σας.
- Το κείμενο, ως ομιλία, απαιτεί κάποιους δείκτες προφορικότητας (δεν είναι απαραίτητη η χρήση όλων): προσφώνηση, αποφώνηση, χρήση ερωτημάτων, άμεση αποστροφή στο κοινό, χρήση α' και β' πληθυντικού προσώπου, προσεκτική παράθεση/αξιοποίηση λέξεων προφορικού λεξιλογίου-ξενικών όρων.